

Nionde roten, tomt 20

Kvarteret Polismästaren

Tjugotredje roten 1637–57v

Hörnet mellan Kronhusgatans

Rote 12 1657h–70

norra sida och Östra hamnen

Södra delen av 9.20

Hans Jungh (Jong) den äldre R23 9.20

1637: 7 mtl, 1638, 1642: 4 mtl, 1639: 5 mtl "Handlar med träwerke", 1640, 1643–44, 1646: 3 mtl, 1641, 1645, 1648, 1650: 2 mtl, 1641, 1649, 1651–52: 1 mtl. Bör ha avlidit 1652.

Chirstin (Morre) Hans Jongs änka R23 1653–55: 1 mtl

Lucas Lädertogare 1648: 2 mtl

Kända söner: *Alexander Jung, Tomas Jung, Lorens Jung*

Hans Jung hänvisade den 19.5.1643 till en dom den 13 nov.1637 enligt vilken *Anders Seth* med medredare och köpmän skulle vara skyldiga betala *Anders Möller* 76 rdr förskjutna till skepps och gods bästa. *Tomas Mauritzson* 100 skeppund stångjärn 90 tolfter bräder

Anders Larsson Bånge 150 skeppund stångjärn, *Hans Holst* i Kungälv 2 1/2 tunnor smör

Andreas Seth 1/2 skeppspart till 300 rdr

Hans Börsson 1/2 skeppspart till 300 rdr.

Adolph Wenck lovade "i vänlighet" med handsträckning i rådhusrätten den 4.4.1644 att försträcka *Henrik Salfelt* på Hans Junghs vägnar de 102 rdr resterande kapital genom att ge honom en växel därpå och ändå försäkra honom med caution, att han skulle efterkomma detta. Rätten lämnade *Henrik Salfelt* öppet att fordra sitt intresse av Hans Jung.

Hans Jung mötte genom *Alexander Jung* i kämnärsrätten den 14.8.1644 *Casten Böker*. Gode män dem emellan utsågs: *Peder Larsson Kock, Börge Bengtsson, Hans Börgesson* och *Bengt Börgesson*.

Överstelöjtnanten Abraham Cronehielm anklagade vid rådhusrätten den 23.10.1645. Hans Jungs hustru för att ha kallat honom en lättfärdig skälm, vilket hon förnekade: hon visste om honom bara ära och gott. *Fordom fältväbeln Jockum Swenar* (?) och *föraren Nils Joensson* gick ed på att de hade hört hustru *Kirstin Hans Jungs* kalla *Abraham Cronehielm* en lättfärdig skälm. Hon dömdes för okvädingsord till 6 mark böter efter 31 Cap Rådstugubalken.

Den 25.5.1646 publicerades i rådhusrätten följande obligation: "Jag Hans Jung, invånare i Göteborg, bekänner och witterligt gör med denna min utgivna skrift, att jag är skyldig bleven Äreborne och välaktat man *Nils Börgesson* för gott gods och varor, som jag av honom bekommit haver uppå åtskillige förre år och tider Rdr Tuhundrade och trettio, vilket uppå de terminer borde varit betalte och nu till underskrivne dato slutne äre, vilka föreskrevne 230 rdr jag förpliktar mig på

min ärlig sanning att jag skall honom eller dem som denna min skrift haver med det första mig någonsin möjligt är redeligen och fullkomligen all — skadeslös betala och skall giva därför billigt intresse, årligen åtta procent, så länge han sine penningar mister och ifrån är. Och till mera försäkring, att han både kapital och intresse skall bekomma och vara viss på, sätter jag därför honom min gård, som jag bor uti, till en fullkomlig underpant, så mycket där utur bekomma, om något kunna härutinnan fallicera. Och skulle någon handskrift eller bref finnas härupå och ej jag igen bekommit haver, skall vara här med casset.

23 Januari Anno 1643

Sic subscript tape Hans Jungh egen hand”

Vid Göteborgs rådhusrätt behandlades den 25.8.1646 en tvist mellan *Henrich Strochan*, borgare och invånare i Västerås, och Hans Jung angående 100 dr kmt skuld, som Hans Jungs son Tomas Jung förmedelst sin efter riktig likvidation den 27.9.1643 pro resto hade blivit skyldig att betala sin husbonde Henrik Strochan. Eftersom Hans Jung hade satt sin son i tjänst hos åklagaren och sedan den 16.7.1643, då han förnam, att hans son Tomas var skyldig sin (”sinom”) husbonde Strochan en summa pengar, hade han enligt Strochan enligt sin till honom avgångna skrivelses lydelse förpliktat sig att betala skulden 1 000 d kmt.

Den 27 augusti presenterades obligationen, där det bl.a. stod:

”Jag mig härutinnan förobligerar bemälte Hendrich Strochan redeligen och utan någon vidare krakel och rättegångsprocesser efter domens innehåll nöjaktligen betala och contentera till Martini dag Anno 1647 med dess billiga intresse åtta procent. Att så i sanning är och oryggeligen hållas skall sätter jag min gård till underpant etc

Hans Jungh

Vittnen Wilhelm Jack, Matthias Andersson”

Brita Andersdotter fordrade i kämnärsrätten den 17.3.1647 genom *Wilhelm Laure* Hans Jung (genom hans son Alexander Jung, den 19 mars genom *Jon Arfwedsson*). Efter sonen Alexander Jungs gjorda avräkning skulle Hans Jung vara skyldig Brita Andersdotter 4 rdr i resterande lön och 4½ rdr i lånta penningar, vilka han ålades betala utan förhalande. Men Alexander Jung skulle personligen inställa sig ang de 2 rdr som han lånat av Brita Andersdotter.

Hans Jung hade enligt rätten den 21.10.1647 såsom förmyndare eller blodsförvant sålt *Jacob Jungs* sal faders här i staden stående hus. Därför skulle han vara förpliktad att till samtliga arvingars bästa lämna ifrån sig så många penningar, som gården var såld för och vänta med sin skuldfordran till efteråt.

Underrätten förordnade den 17.12.1647 gode männen *Jörgen Henriksson*, *Hans Mattheson* och *Hans Jürgensson* att värdera den pant, som utpantats av Hans Jung på sal Jacob Jungs i överrätten vunna dom.

Anders Svensson fick i rådhusrätten den 19.6.1648 nytt uppskov i tvisten med Hans Jung för att skaffa bevis från *Erik Hansson i Brätte*

I saken mellan *Lars Andersson* och Hans Jung bestämde rådhusrätten 18.3.1649, att Lars Andersson enligt den bytesskrift, som upprättats den 25.1.1635 hade sitt moderne 150 rdr av hans sal faders *Anders Spaniors* gård. Det övriga skulle tilldelas Hans Jung som betalning,

Anfast Andersson och Hans Jung (genom Jon Arfweds) tvistade vid kämnärsrätten den 22.3.1650 om två famnar ved. Skulten Hans Larsson och stadsbudet Anders Bånge vittnade om att parterna hade ingått förlikning.

Hans Jungs hustru Chirstin Morre hade till underrätten den 5.7.1650 instämt *Anders Månssons* hustru angående slagsmål och krakel. Underrätten bestämde den 10.7.1650: Alldenstund Anders Månssons hustru för några dagar sedan råkat i krakel med Chirstin Morre och omsider vid sin port på gatan skjutit Chirstin med handen för bröstet, så att hon fallit omkull och slagit sig blodig i huvudet, som av åkomman bevisligt är, och Anders Månssons hustru själv icke kunde förneka det dömdes hon till 12 m smt penningböter efter det 9 Cap SB med vilja.

Hans Jung den äldre hade varit skyldig *Adolf Tack* 480 d smt, som skulle betalas Adolf Tack förmedelst ålagd arrest uppå gårdeköpspengar som *Claes Johansson Brandt* hade varit skyldig att erlægga (Hans Jung) och som Claes Brandt nu invände sig allaredan ha betalt. Adolf Tack ålades den 28.8.1650 att nästa RR inlägga sin räkning med Hans Jung riktigt likviderad.

Hans Jung begärde i underrätten den 25.10.1650 riktiga räkningar av sal *Jacob Lindseys arvingar* (genom *Joen Arfweds*) eftersom han på grund av sin ålderdom och svaghet inte själv kunde infinna sig att svara.

Fiskalen Olaus Claudii (Olof Claesson Felterus) fordrade på sina principaler sal *Jacob Lindseys arvingars vägnar* 28 dr kmt av Hans Jung den äldre för 2 tunnor öl, som han erhållit under sal *Jacob Lindseys* livstid. Hans Jung inlade moträkning och fordrade av sal *Jacob Lindseys* son *Hans Lindsey* betalning 8 rdr för 1 månad och 4 dagars kost 8 rdr samt 3½ rdr lånade pengar. Han begärde därför avkortning av sin skuld. Olaus Claudii invände, att Hans Lindsey inte hade erhållit något vid arvsfiktet, eftersom han långt dessförinnan hade uppburit all sin arvsrättighet. Hans Jung dömdes betala de 28 dr för 2 tunnor öl. Hans Lindsey fick han därefter söka bäst han kunde och gitte. (Även i fil J Lindsey)

Hans Jung klagade i underrätten den 31.3.1652 över hur *Sven sluss- och "Mölnskrivare"* (*kvarn-skrivare*) åtta dagar tidigare hade öppnat slussen här vid Stora stadsporten och låtit hans båt och dräng fara med strömmen med 20 skäppor malt och 6 skäppor råg som skulle gå igenom slussen. Sven slusskrivare sade att det inte var hans skuld att båten gick i strömmen utan det skedde genom drängens egen försummelse.

Jacob Merser (rådman 8.3.1652–56) påstod den 19.4.1655 i rådhusrätten contra sig ha en skuldfordran hos Hans Jungs änka *hustru Christina Morre* på sin hustrus vägnar i form av innestående arv i sal *Hans Jungs* efterlättna egendom liksom i anammade reda pengar till 30 pund sterling. Christina Morre ville icke kännas vid denna skuld. Om pretentionen hade varit skälig, så hade den väl presenterats under hennes sal mans livstid.

På rättens fråga den 5.3.1655 berättade *Peder Larsson Kock*, hur han hösten innan ibland andra goda män var förordnad av rätten och då hade bevistat bytet mellan sal Hans Jungs änka *Christina Morre* och hennes styvbarn men ingenting hade kunnat göra, eftersom Herr *Jacob Merser* förmenade sig ha en skälig pretention på något innestående arv, som han ville ha ut före annat arvsfifte eller avvitrting. Men Per Larsson Kock sig vara alldeles okunnig, om vad detta arv bestod av. Den 8 mars förordnades gode männen *Hans Krok, Jacob Jack, Börge Bengtsson, Hans Börge-sson, Henrik Johansson* och *Peder Haraldsson* att förfara, vad ibland sal Hans Jungs husgeråds saker och eljest annat, som *Jacob Merser* förmenade tillkomma sig och ansåg vara innestående arv på sin hustrus vägnar såsom också om något och då vad, som allaredan har levererats honom. Den 15 mars lämnade dessa förordnade gode män den begärda förteckningen på vad *Jacob Mer-*

ser utpekad sig böra utfå på sin hustrus vägnar men om han hade skäl därtill saknade de alldeles kunskap om.

Rätten dömde den 24.3.1655 på följande sätt:

Rätten kunde inte i akterna utröna med vad fog Jacob Mersers *hustru Ann Charters* skulle vara berättigad till det omtvistade arvet och sin fordran på 30 pund sterling, vilka hustru Anna Charters skulle vara förärad av sal Jacob Frisell. Dessa liksom arvet skulle sal Hans Jung ha tagit hand om (som styvfar eller förmyndare?). Det hade gått några och 20 år utan att Jacob Mersers hustrus krav hade behandlats genom laga process och varken inventariet eller de 30 omtvistade pund sterling kunde därför ”verificeras med behörige skäl och dokumenter”.

Hustru Kerstin Morre förmanades av rätten den 21.6.1655, att hon skulle nöja sig med de förordnade gode mäns utslag över arvsförfattningen efter hennes sal man Hans Jung mellan sig och styvbarnen. Annars måste hon avbida rättens slutliga dom.

Lorens Jung besvärade sig den 30.8. och 6.9.1655 i rådhusrätten på sina och samtliga syskons vägnar över att de inte kunde komma till ändskaft med sin *styvmor* *Kerstin Morre* angående arvet efter deras avlidne far.

Det beslöts, att Kerstin Morre skulle uppfordras till rätten. Var det då så att hon intet bekvämade sig till det, ville Rätten ändock låta följa där på sitt äntliga utslag dem bägge till efterrättelse Kerstin Morre hävdade den 10 september, att henne skedde för när. Hon hade fört så och så mycket in i deras faders hus, när hon kom i ”hans våld” och nu ville hon ha åtminstone detsamma tillbaka igen ”med annan ofunderad mera fåfång invändning”.

Rätten bestämde samma dag, att änkan hustru Chirstin Morre skulle leverera ett riktigt inventarium på hela boet och arvskaftet både i löst och fast. Dessutom (”der hoos”) skulle också arvingarna hjälpa henne författa en riktig längd på all gäld och skuld (”skull”). När detta hade förrättats är skulle arvet sedan all gäld och skuld var betald, delas i tvenne delar. Den ene halva delen i löst och fast skulle änkan behålla, och den andre sal Hans Jungs barn. Styvbarnen hade ingenting att pretendera (fordra) i möderne efter 14 Cap giftermålsbalken, eftersom det inte var undanskiftat, innan Hans Jung ingick äktenskap med Kerstin Morre.

Gården var pantad till Nils Börgessons arvingar, som i rådhusrätten den 17.9.1655 begärde immission i sal Hans Jungs gård på grund av en obligation på 230 rdr. Hans Jungs arvingar framhöll för rätten den 27 sept, att en gång tidigare hade denna gård efter magistratens förordning givits sal Herr Nils Börgesson i underpant. Då hade det bestämts, att Herr Nils Börgesson skulle betala, vad gården var mer värd än dessa 230 rdr och sedan tillträda äganderätten. Detta efterkom Nils Börgesson icke. De menade därför, att de antingen kunde lösa ut Nils Börgessons arvingar eller de dem eller åtminstone icke tvingas något intresse sedan gården tillvärderades Nils Börgesson som betalning. Rätten dömde arvingarna att betala kapitalet 230 rdr och ränta enligt obligationens lydelse från den 2.4.1643 och till den 20.3.1650 men från den tiden huset Anno 1650 blev värderat enligt rättens befallning skulle sal Hans Jungs arvingar endast vara skyldiga giva hushyran för den del och lott, som Nils Börgessons arvingar hade att fordra i gården.

14.8.1661: Sal Hans Jungs gård (Tjugotredje roten) hade sålts till *Anders Hansson* för 500 rdr (Anders Hansson i Högen bodde i rote 6 efter roteomläggningen 1671). Huseköpspenning betalades med 15 rdr 14.8.1661. Men den senare som kyrkoföreståndare verksamme Anders Hansson bodde 6.13 från 1653 till sin död 1677. Att det är Hans Jungs före detta gård, som 1666 hade

övertagits av *tullskrivaren, senare kontrollören Anders Olsson* (kanske först som hyresman) är ett antagande, som är svår att bevisa. Se dock nedan.

Norra delen av 9.20

Jacob Merser R23

Den äldre Jacob Merser nämnes första gången i Göteborg redan den 1.9.1620, då han i Nylöse dömdes att böta 5 daler för att han hade sålt sill, som var köpt av en skotsk skeppare *Tomas Köningh* och som han visste var "flerdh uti", d.v.s. var dålig.

Omtalades i Tjugotredje roten 1637–55 Hade stort hushåll i början: 1637 och 1641 5 mtl, 1638–40 6 mtl, 1642–43. 1648–49 4 mtl, 1650–51: 3 mtl, 1652–4 4 mtl, 1655: 3 mtl, Jacob Merser stod i mantalslängden 1637 mellan *Hans Jung* 9.20 och *Lars Kock* 9.21.

Brukar åtskillig köphandel (1639).

Helge Almquist berättar (I:249) att 1630 var exporten av ektimmer förbjuden av hänsyn till kronans skeppsbyggeris behov. "Jacob Merser, som innehade ett större, från adelsmän inköpt parti, klagade över att förbudet hindrade hans kredit, och anhöll om tillstånd att få utskeppa åtminstone knapholt (virke till tunnband) och små ekbord, som han ansåg var oanvändbara för örlogsflottans behov."

Matthias Insulander (tidigare nämnd som *tullförvaltaren el inspektor Henrik Sinclair* underlydande) kom den 4.9.1644 till kämnärsrätten och begärde, att Jacob Merser skulle tillhållas att betala kronan för de master, som han hade låtit gå igenom strömmen vid Lilla Edet. Jacob Merser ansåg sig icke skyldig kronan något, eftersom slussarna icke var färdiga, så att masterna kunde gå igenom dem. På påståendet, att andra, som låtit sina master gå igenom strömmen vid samma tid hade erlagt pengar för detta, varför han också måste göra detta, svarade han, att tullförvaltaren Henrik Sinclair, som hade att beställa därmed, var skyldig honom väl flera penningar än varmed avgifterna för dessa master kunde bli betalda. För den skull begärde han dilation för utredning av saken.

Eftersom Jacob Merser inte enligt underrättens dom den 4.12.1644 skrivit till tullförvaltare Henrik Sinclair och skaffat svar av honom angående räkningens lydelse på 14 d 12 öre smt, vilka *Matthias Insulander* pretenderar på kronans vägnar i tull för master, som gått utför strömmen vid Lilla Edet pålade kämnärsrätten den 25.4.1645 honom att han med nästa post till Stockholm skulle skaffa besked från Henrik Sinclair. När *Matthias Insulander* på nytt den 4.6.1645 krävde Jacob Merser på tull vid Lilla Edet 24 d 12 öre ansåg Jacob Merser liksom tidigare, att han inte behövde betala tullen där, eftersom slussen inte var färdig. Kämnärsrätten dömde honom att betala summan utan längre uppehåll.

Den 23.2.1644 vände sig Jacob Merser genom *sonen Petter Merser* mot *Katarina Richard Wulfs*.

Den 10.12.1644 behandlade kämnärsrätten ett "tvistigt" köp av en mast, som *Johan Jacobsson slussmakare* hade erhållit av Jacob Merser för 7 rdr. Slussmakaren skulle betala masten utan förhållning, eftersom han inte kunde bevisa, att han köpt masten "under condition opå yxens proff".

Jacob Merser krävdes den 15.3.1648 vid kämnärsrätten på 19 d 10 öre kmt, som han var skyldig enligt *sal. Nils Anderssons* källarebok för åtskilligt vin. Eftersom Nils Andersson enligt rätten var känd som en rättsinnig, redlig man, så att man aldrig funnit någon "faut" (något fel) i hans skrifter och handlingar kunde rätten icke ogilla hans källarebok utan dömde Jacob Merser att betala.

Anders Helgesson krävde 8.8.1649 vid kämnärsrätten Jacob Merser på 4 rdr, som denne skulle vara skyldig för arbete. Jacob Merser skulle undersöka om han kunde återfinna Anders Helgessons räkning. Eventuellt var det samma krav som Anders Helgesson hade på Jacob Merser vid underrätten den 21.1.1653. Då skulle *Hans Krakow* vittna om skulden.

Om Jacob Mersers strid den 19.4.1655 i rådhusrätten med Hans Jungs änka *hustru Christina Morre* på sin hustrus vägnar se ovan södra 9.20.

Jacob Merser blev rådman 8.3.1652 och avled den 12.9.1656.

Löjtnant O Stålberg skrev den 27.11.1705 (EIIa:17): ”Sedan min k. hustrus morfader rådmannen sal Jacob Merser uti Gustavi Kiörkia för sig och sine arvingar köpt darsammastädes en grav, så hade jag förmodat, att min sal svärmoder hustru Gertrud Mers, som var sal rådmannen Jacob Mers dotter, vilken hos mig dödde, icke skulle bliva förvägrad hennes lik där att insättia, vilket mig dock icke permitterat blev”. Han förklarade sig villig att betala den reparation av graven, som behövdes.

Enligt kyrkoboken hade Jacob Merser haft sin grav på korsgången nummer 39. I boken stod: ”ingen arvinge som här uti staden bor”. Man antog, att Jacob Merser avlidit redan 40–50 år tidigare. *Om släkten Merser se 8.25*

1658 omtalades sal Jacob Mersers två tomter, som *Lorentz Jung* hade sålt till *Frans von Ackern* för 500 rdr. (Frans v. Ackern i rote 2 1654, rote 27 1656, 5 1675, bosatt 4.24n 1670, 4.37 1675) Huseköpspenning 15:-

Det omtalas den 18–21.4.1670, att Frans von Ackern (gift Anna Börgesdotter Högen el Grund) till Carl Torsson förutom en skeppspart för 340 rdr hade försålt sin avbrända tomt norr i staden ”nästan intill östra lille hamnen belägen”. Köpet klandrades med bordsrätt av Hans Mattsson med bordsrätt och med naborätt av Andreas Tüchler (8.43) som lovade bebygga tomten med stenhus. Även köparen Carl Torsson ansåg sig ha bordsrätt på grund av sin hustrus släktskap med Frans von Ackern.

Om det var Hans Mattsson, som vann striden om tomten kan detta förklara, hur det kom sig, att hit flyttade dennes måg *tullskrivaren Anders Olsson*, vars hustru Ursilia Hansdotter hade fadern Hans Mattsson: se nedan. *Notarien Jonas Edgren* hade som måg till tullskrivaren 1702 övertagit gården: en efterträdare till Andreas Tüchler Adrian Lindström anger vid pantsättning av 8.43 sig hava Jonas Edgren som sin östra granne. Det är naturligt om tullskrivaren även övertagit den södra delen av 9.20.

Tullskrivaren Anders Olsson

1666–81 Gustavi tomtöreslängd 1670–81

M1676: 1 tomt

Se tomt 4.26, där hans föräldrar torde återfinnas.

Tullskrivaren Anders Olsson utsågs 1663 till Anders Pedersson stämpelmästares efterträdare. Han uppehöll befattningen vid sidan om sitt arbete som tullskrivare. Sedan borgaren Hans Tomisson hade skaffat sig stöd hos de höga herrarna i Stockholm kunde han 1666

undantränga Anders Olufsson som stämpelmästare men efter Hans Tomissons död 1668 återfick Anders Olufsson tjänsten och kvarstod i befattningen till den 1.7.1674 även sedan han utsetts till kontrollör vid Stora Sjötullen (Almquist I:411). Vid kämnärsrätten den 10.10.1784 krävde han 30

dr smt av *besökaren Anders Laurins hustru*, som han på hennes begäran överfört till hennes man i Stockholm. Den 6.3.1690 fordrade *häradshövding Erik Sparrman* på sin svärfader *överinspektör Erik Gyllenbergs* vägnar Anders Olufsson på en summa penningar. Den 13.6.1691 omtalas sal kontrollören Anders Olufssons begravning i Gustavi räkenskaper.

Vad som kunde hända för en borgare, som samtidigt var kreatursägare, när djuren skulle föras från mulbetet utanför vallarna, framgår av denna berättelse den 14.11.1679, då kontrollör Anders Olufssons ombudsman Nils Krook vände sig mot Olof Mattsson i Mölndal. Då vittnade pigan Kerstin Larsdotter om att hon kommit med boskapen från Heden i Gamle Port och när Olof Mattsson kom körande med sin kärra och hon ”med de andra ropade, att han hålla skulle, ville han intet, ehuruval en dräng med honom var, drog kärran något litet tillbakars av vindebroden, utan han slog Boskapen med sin piska och tre kor fölle av vindebryggan i vallgropen, då kärändens ko fick skadan. Berättandes Bonden drucken wara och stälte sig helt obeskedelig och ville inte låta boskapem gå fram”.

Enligt Kerstin Håkansdotter ”kom boskapen i porten och bonden wed innersta vindebryggan, och de ropade, att han skulle hålla stilla, då fuller en dräng han hade med sig ville draga kärran tillbakars men Olof Mattsson grente Boskapen och slog dem med en piska, att tre kor föllo av vindebryggan neder i vallgropen, och då blef Anders Olufssons ko skadad af pålar, som de sedan uphiepste. Hon hade inte hört sådana ord, som bemälte Mattsson i sin skrift infört hafwer, nämligen att de wille köra Boskapen på bonden”.

Britta Nilsson vittnade att ”när tree stycken kommo af Broden ner i vallgropen” blev Anders Olufssons ko illa skadad på ryggen och i sidan.

För denna ko, som ”Olof Mattsson i öfwermod skall hafva kört af Broden wed Gamle Port i Wallgrafven, hwilken är fördärfvat worden” hade Anders Olufsson begärt 8 rdr. Rättens dom löd, att eftersom ”Olof Mattsson hafver med sin piska slagit kon, att hon däraf förskrämd blefwen och af Broden i vallgrafwen fallen” — skulle Olof Mattsson betala 7 rdr till Anders Olufsson. Sedan skulle bonden få taga till sig den fördärvade kon och ”bäst han kan nyttig göra”.

Anders Olufssons änka *Ursilla (Ursilia Hansdotter) Wadst* tycks ha varit invecklad i viss samhandel med David Andersson. I Göteborgs magistrats registratur Ba:7 för den 21.8.1693 omtalas hennes supplik hos hovrätten och ”parternas mycket intrikata räkningar och contraräkningar”. När Berg (II:11–12, 111) säger, att släkten Wadst härstammade från en Hans Mattsson (se Ser måste detta innebära, att denne var far till Ursilia. Hennes begravning är antecknad i Gustavi räkenskaper för den 12.3.1698.

Kontrollör Anders Olufsson hade följande kända barn:

1) *handlanden Gabriel Wadst*, burskap 21.11.1701 (begr. D 3.4.1704). Änkan *Elisabeth Rambeau* (begr. D 11.4.1737), dotter till handl. Matthias Assmundsson Rambeau och Brita Hansdotter, hade tidigare varit gift med den från Vänersborg stammande handlanden *Johan Funke* (Uddevalle dombok 1703, 230) och gifte efter Gabriel Wadst död om sig med handlanden och *rådmannen Lars Hansson Liedgren* (begr. D 31.3.1728, gift 1/ *Jöns Andersson i Högens dotter Maria*).

2/ *Jacob Wadst*. Han betecknades den 28.11.1692 vara medredare till Henrik Braun Johan, häradshövdingen i Fjäre härad Eric Stiernman samt till Gregorius Möllenhauer för ett fartyg för vilket den sistnämnde ersatte Peder Hansson som skeppare. Styrman var Erik Andersson Wik. Men det framgår (enligt en uppgift av adjunkt Per Wally, Norrköping) av hans i RR befintliga meritförteckning, att han först 1694 var färdig med sina studier i Uppsala och att han i början av

1695 var auskultant i Göta hovrätt. Han blev rådman i Göteborg 1.1.1698 efter Erik Paulin, som hade blivit notarie. Han blev lagman i Västervik 1718. Enligt Wally torde han ha avlidit omkring 1744.

3) En dotter var gift med *kontrollören Harald Arenberg* (se nedan).

Var det "madame Christina Wadst", begr. D 14.3.1704?

4) En annan dotter *Elisabeth* övertog 7.3.1698 ett stolrum i Gustavi efter sin mor "Sal Anders Olssons hustrus plats löstes av dottern Elisabeth Wadst". Efter hennes död övertog hennes dotter *Ursilia Edgren* detta stolrum (14.4.1709). Elisabeth Wadsts make *inspektör Jonas Edgren* övertog svågern Harald Arenbergs stolrum 10.4.1706 men också gården,

5) *Annika Wadst* (begr. som änka 24.2.1721 D) till vilken kontrollör Anders Olufsson den 25.12.1578 löste stolrum. Hon och hennes man *köpmannen Matthias Hansson*, död 1692, var föräldrar till justitieborgmästare Johan *Svedmarck*, bosatt 7.24, efter vilken bouppteckning företogs 5.9.1743.

I Uddevalla dombok 1709 (sid 336b) står, att kyrkoherde Elias Parnovii änka Margareta Krakovia hade svågern rådman Wadst och inspektör Edgren samt att rådman Wadst var farbroder till Stina Parnovia. Kyrkoherde Elias Parnovii patronymikon var dock "Svenonius". Hade Ursilia Wadst tidigare varit gift med en Sven?

Namnet Sven fanns i släkten såtillvida, att Anders Olofsson kontrollörs trolige fader var en Olof Svensson. Parnovius var gymnasist i Göteborg 1672 och avled i Uddevalla 1708 som nyutnämnd professor och domprost i Åbo.

Harald Arenberg,

kontrollör Anders Olufssons måg, tidigare skriven 8.25 men var 1696 skriven för denna gård vid Östra Hamnen. Man känner inte hans härstamning men möjligen kan en antydning ligga i det faktum, att en *länsman Anders Ohlsson* i Göteborgs rådhusrätts protokoll (bou?) 1707 (s 341) omtalas ha sonen *Olof Arenberg* (också stavat Ahrenberg), som skulle bli skeppare och 26.4.1706 erhöll burskap. Harald Arenberg omtalas 5.2.1691 som tullskrivare vid Stora Sjtullen. År 1700 pantsatte han all fast och lös egendom på grund av egen och sina sal svärföräldrars skuld till David Amia (AIIb:4), som förmyndare till en *Annika Joensdotter* överlät Harald Arenberg hennes stolrum i Gustavi till *Maria Börgesdotter* den 23.8.1691. Till sin dotter Maria köpte han stolrum den 4.12.1699 efter *Daniel Anderssons änka Christina Kock*, som flyttat till Stockholm för omgifte (EIIa:16, 1.3.1700). *Maria Arenberg* begravdes 1.10.1731 i Gustavi som änka efter Påwel Wallin (*stämpelmästaren Paul Wallin*)

Kontrollören Harald Arenberg begravdes i Gustavi den 12.4.1706 och hans änka den 4.4.1709. Hans stolrum övertogs den 10.4.1706 av svågern *insp. Jonas Edgren* och hans änkas stolrum den 14.4.1709 av dottern *Stina Arenberg* (var död 19.4.1711). Även en dotter *Elisabeth Arenberg* omtalas som ägare av stolrum i Gustavi.

Bouppteckning efter framlidne kontrollör Harald Ahrenberg och hans sal hustru (Christina?, se ovan) upprättades först den 7.5.1709 (Gbg bou 1709:542): boet innehöll mest böcker.

I en skrift utfärdad av *Amias* sterbhus ang. preferensen till kontrollören sal herr Ahrenbergs kvarlåtenskap skrev *Johanna Ahlhielm, Hindrik Weddinghuusen* (EIIa:22, 9.5.1710.)

Notarien Jonas Edgren

hade 1702 övertagit gården. Han bör vara son till *Torbjörn Jonsson Langh* och hans *hustru Brita Helgesdotter* (bou 1790). Han blev notarie i kämnärsrätten den 10.9.1714 efter Cornelius Thorsson. 1710 står han skriven för två tomter, som i skattningslängden 1715 värderades till 450 d smt. Huset upptas till så mycket som 1 200 d smt och lösöret till 350 d smt. Han hade uppenbarligen icke gift om sig efter hustrun Elisabeths död. Han bodde tillsammans med mågen *Abraham Band* och hans hustru *Ursilia Edgren* 1717: båda männen fick skatta för bruk av tobak och värja. Den 11.4.1717 klagades det över att notarien vid kämnärsrätten Jonas Edgren en rum tid varit sjuk. Den 10.5.1719 avled han.

Abraham Band,

som övertog gården, kallades 1725 kyrkoinspektör. Bland magistratens handlingar 1726–30 (EIIb:20) finns åtskilliga brev från landshövding Gyllenkrook ang. ”inspektören Abraham Bands balance bestående av kyrkiomedel 2267 d smt”. Abraham Bands mor *Catharina Band* hade gått i caution för sonen. Hennes fasta och lösa egendom hade inventerats och värderats. Hon hade nyligen avlidit. En annan son *Carl Ekberg* sades ha haft inestående fädernesarv. I tomtöreslängden 1730 omtalas fastigheten som ”huset som kyrkoinspektoren Band bebor”.

Handelsmannen Hans Ellgren

nämnes i 1735 års tomtöreslängd som ägare. Under hans tid drabbades gården 1746 av den stora branden, som härjade Nordstaden. Under många år framöver är tomterna obebyggda. Hans Ellgren skrev den 13.2.1749 och förklarade, att han några dagar tidigare hade inropat herr ”Jacob Liedgrens hus och gård”. Redan den 8.maj hade han för 1 000 d smt till

handelsmannen Thöres Rommel,

sålt ödetomterna som Rommel första gången lät uppbjuda 22.7.1751 under beteckningen ”tvenne här i staden på Kronhusgatan tillsammans belägna tomter, then ena på hörnet vid Östra Hamnen näst intill Herr Eric Enanders tomt och then andra emellan bemälte hörnetomt och tunnbindaremäster Anders Hasselgrens hus å andra sidan”.

Den Vänersborgsfödde

handelsmannen Erich Kullman

lät första gången den 23.10.1758 uppbjuda ”ett uppå Spannmålgatehörnet wid Östra Hamnen näst intill Färgaren Niclas Beckmans Hus och gård med en inmurad Kopparbryggpanna med mehra; hwilka med Twänne afbrända Tomter, then ena wid Östra Hamnen å Kronhusgatehörnet, och then andra thär näst intill belägen, emellan Herr Kämnären Eric Enanders och tunnbindarens Anders Hasselgrens afbrända Tomter, som Herr Kullman af afledne Handelsman Thöres Rommels och thess äfwen afledna hustrus Anna Maria Hyllgrens arfwingar köpt för åttatusende daler silfwermynt, jämlikt i wittnens närwaro utgifwit Köpebref af den 23 juni innewarande år 1758 [kursiverat av O. D.]”.

Avlidne rådman Eric Kullmans änkas tvenne tomter, en obebyggd, omtalas 1770 men hade 1775 övergått i grannen *kämnären Eric Enanders* ägo. 1786 omtalas kämnären Enanders arvingars tomt med källare men följande år 1787 kämnär Enanders nya stenhus. Det förefaller dock som om stenhuset hade byggts på tomten 9.21.

Fänriken Magnus Borgman inköpte nämligen genom kommissarie Bengt Winckler för 7 000 rdr specie på auktion 16.1.1793 ”kämnrar E. B. Enanders nya grundmurade stenhus vid östra hamnen i nionde roten nummer 21 på tvenne tomter med all där befintlig åbyggnad samt reverterade

korsverkeshuset vid Kronhus- och Östra Hamnegatorne på en tomt under nummer 20 tillika med den s.k. Kullmanska tomten under (åttonde roten) nummer 43 [kursiverat av O. D.]". Auktionen hade beordrats av magistraten den 13.8. och 20.10.1793 på grund av de Enanderska arvingarnas skuld till handelsman Lars Spargren. I samband med auktionen får man följande beskrivning av korsvirkesbyggnaden: "Reverterade korsvirkeshuset i hörnet av Kronhus- och Östra hamnegatorna, tvenne våningar under tegeltak på en tomt under nummer 20 — Under besagda hus är en hvälvd källare med ingång åt gatan och en för tvenne hushåld avskiftad bjälkekällare med gång åt gården. I undre våningen är förstufwa med ingång från bägge närliggande gator, tvenne boningsrum åt hamnen och ett kök åt gården tvenne rum Kronhusgatan och uti den öfre är lika indelning, utom det att ena rummet åt hamnen intager den del, som i den undra utgör förstufwa åt samma sida". En annan samtida beskrivning säger att "uti korsverksbyggnaden äro på undra botten brygghus och bagestufwa samt en kammare och på den öfre en kammare och ett större visterhus tillika med smärre skafferier. På vindarne äro flere afskiften till klädkamrar och andra behof. Eljest äro å södra sidan af gården trenne smärre byggnader af stolpar och bräder, som innefatta en liten bod, tvenne visterhus och tvennevindskamrar, vagnsskjul samt afträdesrum. Värt 5.000 rdr."

Hörnfastigheten 9.20 tillhörde åren 1794–1807 *handelsmannen A. W. Lindstedt* (uppbud 3.3.1794)

Senare uppbud av 9.20

handl Niclas Laurén	9.12.1811
med dr Fredr Schultzen	5.7.1813
änkan Anna Margareta Wahlberg	29.1.1821
handelsbokhållare Niclas Tengberg	26.1.1846